

**ІНФОРМАЦІЯ ЯК ПРЕДМЕТ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ
ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН
(КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ**

КУНДЕУС В. Г.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 6*

*Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Розділ XVI Особливої частини КК України встановлює кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж. Одним з предметів кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена цим розділом є інформація, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації (ст. 362 КК) та інформація з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на

носіях такої інформації, що створена та захищена відповідно до чинного законодавства (ст. 361-2 КК) [1].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інформацію» інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2]. Електронна форма представлення інформації – спосіб документування інформації, що означає створення, запис, передачу або збереження інформації у цифровій чи іншій нематеріальній формі за допомогою електронних, магнітних, електромагнітних, оптичних або інших засобів, здатних до відтворення, передачі чи зберігання інформації. Електронною формою представлення інформації вважається документування інформації, що дає змогу її відтворювати у візуальній формі, придатній для сприйняття людиною (ст. 3 Закону України «Про електронну комерцію») [3]. Інформація яка зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа є електронним документом (ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг») [4]. Відносини, пов'язані з електронним документообігом та використанням електронних документів, регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, законами України «Про інформацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про державну таємницю», «Про телекомунікації», «Про обов'язковий примірник документів», «Про Національний архівний фонд та архівні установи» «Про електронні документи та електронний документообіг», а також іншими нормативно-правовими актами.

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація (ст. 21 Закону України «Про інформацію») [2]. Згідно Закону «Про доступ до публічної інформації» конфіденційною є інформація доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов (ст. 7 Закону) [5]. Персональні дані можуть бути віднесені до конфіденційної інформації про особу законом або відповідною особою. Не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень (ст. 5 Закону України «Про захист персональних даних») [6]. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю (ст. 8 Закону) [5]. До службової може належати така інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішньому службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій

органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці (ст. 9 Закону) [5].

Обов'язковою ознакою інформації з обмеженим доступом яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації є те, що вона повинна бути створена та захищена відповідно до чинного законодавства. Згідно до вимог ст. 8 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» така інформація (інформація з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом) повинна оброблятися в автоматизованій (інформаційній, телекомунікаційній та інформаційно-телекомунікаційній) системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю [7]. Порядок доступу до інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, перелік користувачів та їх повноваження стосовно цієї інформації визначаються законодавством (ст. 4 Закону) [7]. Відповідно до ст. 29 Закону України «Про інформацію» інформація з обмеженим доступом може бути поширена, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення [2].

Слід вказати, що предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 362 КК України є інформація, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, а кримінального правопорушення, передбаченого ст. 361-2 КК – інформація, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.

Електронно-обчислювальні машини (комп'ютери) – загальна назва, що охоплює електронні пристрої для обробки інформації за заздалегідь визначеним програмно керованим алгоритмом. Такі пристрої побудовані на основі мікропроцесорів і мають апаратну конфігурацію. Слово комп'ютер є похідним від англійських слів «to compute», «computer», які переводяться як «обчислювати», «обчислювач». Сучасний термін «комп'ютер» охоплюється поняттям електронно-обчислювальна машина, що використовуються як правовий термін в юридичних документах. Комп'ютерна мережа – це сукупність комп'ютерів чи комп'ютерних систем, які з'єднані лініями зв'язку і оснащені комунікаційним обладнанням та комунікаційним програмним забезпеченням, що забезпечує спільне використання між ними загальномережевих ресурсів (програм, даних, використання периферії тощо). може створюватися, оброб-

лятися, змінюватися та використовуватися за допомогою електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів) (далі – ЕОМ), систем та комп'ютерних мереж.

Автоматизована система – це система, що здійснює автоматизовану обробку даних до складу якої входять технічні засоби їх обробки (засоби обчислювальної техніки і зв'язку), а також методи і процедури, програмне забезпечення. Автоматизована система складається з керованого об'єкта й автоматичних керуючих пристроїв. Частина функції керування або опрацювання даних здійснюється автоматично, а частина людиною. Автоматизована система забезпечує виконання функцій на основі автоматизації інформаційних процесів у різних сферах діяльності: керування технологічним процесом, комерційний облік електричної енергії, екологічний моніторинг тощо. До інформації, яка оброблюється в автоматизованих системах належать дані та програми, які використовуються в автоматизованій системі незалежно від засобу їх фізичного та логічного представлення.

Обов'язковою ознакою інформації як предмету кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж, що ця інформація зберігається не тільки в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах але і на носіях такої інформації – фізичному (електронному, магнітному, електромагнітному, оптичному тощо) пристрої або у середовищі, що слугують засобом її зберігання протягом певного часу. До носіїв такої інформації належать внутрішня і зовнішня пам'ять: жорсткий диск (HDD), SSD-диск, USB-флеш-накопичувач, оптичний диск.

Отже, інформація, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах чи зберігається на носіях такої інформації, як предмет кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XVI Особливої частини КК України – це будь-які відомості та/або дані які можуть створюватися, оброблятися, змінюватися, та використовуватися за допомогою ЕОМ, систем та комп'ютерних мереж та зберігатися на носіях такої інформації. Інформацією з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації створеної та захищеної відповідно до чинного законодавства є конфіденційна, таємна та службова інформація яка створена та захищена відповідно до чинного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI (у ред. 01.05.2015). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
7. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР (у ред. 19.04.2014). URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр/>.